

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Α΄ Λυκείου

Θεματική ενότητα:

Τα φύλα στη λογοτεχνία

Τίτλος:

«Η εξέλιξη του θεσμού της οικογένειας υπό το πρίσμα της λογοτεχνίας»

Συγγραφή: ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ ΖΑΧΑΡΑΤΟΥ

Εφαρμογή: ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ ΖΑΧΑΡΑΤΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2012

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Η εξέλιξη του θεσμού της οικογένειας υπό το πρίσμα της λογοτεχνίας.

Εφαρμογή σεναρίου

Ευφροσύνη Ζαχαράτου

Δημιουργία σεναρίου

Ευφροσύνη Ζαχαράτου

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Λογοτεχνία

Τάξη

Α΄ Λυκείου

Σχολική μονάδα

Καλλιτεχνικό Γυμνάσιο Γέρακα με Λυκειακές Τάξεις

Χρονολογία

Από 16-10-2012 έως 30-11-2012.

Διδακτική / θεματική ενότητα

Τα φύλα στη λογοτεχνία

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

12 ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: ιστότοπος σχολικής τάξης (ARIADNI 2011), ψηφιακή τάξη του σχολείου.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Οι μαθητές έπρεπε να έχουν διδαχτεί βασικές αρχές της αφηγηματολογίας και να έχουν γενικές γνώσεις για τα δημοτικά τραγούδια, την κρητική λογοτεχνία, τη νέα αθηναϊκή σχολή, το επτανησιακό θέατρο, τη νεότερη μεταπολεμική και σύγχρονη λογοτεχνία, καθώς και για τα βασικά στοιχεία της ηθογραφίας, του ρεαλισμού και του νατουραλισμού. Οι γνώσεις αυτές προϋπήρχαν από τα μαθήματα Λογοτεχνίας των τριών τάξεων του Γυμνασίου.

Επιπλέον, ήταν απαραίτητη η εξοικείωση των μαθητών με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο εργασίας. Ακόμη, έπρεπε να έχουν βασικές γνώσεις πληροφορικής, προκειμένου να είναι σε θέση να χρησιμοποιούν το πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου (Word), δημιουργίας παρουσιάσεων (PowerPoint), δημιουργίας βίντεο (Movie Maker) αλλά και εργαλεία Web 2.0.

Η εκπαιδευτικός όφειλε να έχει μελετήσει τη θεωρία της ομαδοσυνεργατικής μεθόδου, να έχει ασκηθεί στη χρήση της και να είναι εξοικειωμένη με τη χρήση Νέων Τεχνολογιών στη διδακτική των φιλολογικών μαθημάτων.

Τέλος, όσον αφορά στην υλικοτεχνική υποδομή, απαιτούνταν εργαστήριο πληροφορικής εξοπλισμένο με τουλάχιστον έξι υπολογιστές, ηχεία και έναν βιντεοπροβολέα.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Ευφροσύνη Ζαχαράτου, Η εξέλιξη του θεσμού της οικογένειας υπό το πρίσμα της λογοτεχνίας, Νεοελληνική Λογοτεχνία Α΄ Λυκείου, 2012.

Το σενάριο αντλεί

Το σενάριο αντλεί ορισμένες ιδέες από την παρουσίαση για την ενότητα «Τα φύλα στη λογοτεχνία της Α΄ Λυκείου» της κυρίας Δεμερτζή, σχολικής συμβούλου, στο πλαίσιο της ημερίδας σχολικών συμβούλων Γ΄ Αθήνας (Αιγάλεω 2012), με τίτλο «Λογοτεχνία Α΄ και Β΄ Λυκείου: Προτάσεις προσέγγισης».

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο χωρίστηκε σε τρεις Φάσεις με βάση το [Νέο Πρόγραμμα Σπουδών](#) για τη Λογοτεχνία της Α΄ Λυκείου. Στην Α΄ φάση η εκπαιδευτικός εισήγαγε γενικά τους μαθητές στη θεματική ενότητα «Τα φύλα στη λογοτεχνία» και πιο συγκεκριμένα στην υποενότητα για την οικογένεια, η οποία αποτέλεσε και το αντικείμενο εργασίας των μαθητικών ομάδων με βάση λογοτεχνικά και μη κείμενα, καθώς και εικαστικό υλικό.

Στη Β΄ Φάση έγινε η διαμόρφωση των ομάδων και προχωρήσαμε στη μελέτη κειμένων διαφορετικών περιόδων της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας από τα δημοτικά τραγούδια, την κρητική λογοτεχνία, τη νέα αθηναϊκή σχολή, το επτανησιακό θέατρο μέχρι τη νεότερη μεταπολεμική και σύγχρονη λογοτεχνία. Οι μαθητές, εργαζόμενοι σε ομάδες, μελέτησαν λογοτεχνικά κείμενα και διερεύνησαν την αποτύπωση του θεσμού της οικογένειας καθώς και την εξέλιξή του, στο πλαίσιο της θεματικής ενότητας «Τα φύλα στη λογοτεχνία». Παράλληλα, συνεξέτασαν τον τρόπο με τον οποίο προβάλλονται τα θέματα αυτά μέσα από τη λογοτεχνία, ενώ είχαν τη δυνατότητα να συσχετίσουν και να συγκρίνουν τα δεδομένα της έρευνάς τους με τη σύγχρονη εποχή και κοινωνία.

Στο πλαίσιο του σεναρίου αυτού έγινε διαθεματική προσέγγιση του θέματος που αφορά στον θεσμό της οικογένειας, μέσα από τη λογοτεχνία, την ιστορία, την έκθεση-έκφραση, την κοινωνιολογία, τη θεατρολογία αλλά και τις τέχνες γενικότερα, αφού δόθηκε η δυνατότητα για δραματοποίηση, δημιουργική γραφή, μουσική και εικαστική επένδυση λογοτεχνικών κειμένων με τη συνδρομή και των Νέων Τεχνολογιών. Στο τελικό στάδιο του σεναρίου έγινε η παρουσίαση των εργασιών στην ολομέλεια, η ανασύνθεση των γνώσεων και η μελέτη ολόκληρου λογοτεχνικού έργου.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
πρόγραμμα για την ανάπτυξη

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Το παρόν σενάριο είχε ως βασικό θεματικό άξονα τη διερεύνηση της εικόνας του θεσμού της οικογένειας σε ένα σώμα διαφορετικών λογοτεχνικών κειμένων διαφορετικών περιόδων, στο πλαίσιο της θεματικής ενότητας «Τα φύλα στη λογοτεχνία». Οι μαθητές είχαν τη δυνατότητα να ανιχνεύσουν τους ρόλους των φύλων, όπως διαμορφώνονται στην οικογένεια (λ.χ. οι σχέσεις πατέρα-κόρης, μητέρας-κόρης, αδελφού-αδελφής κλπ.), τις διάφορες μορφές οικογένειας (πατριαρχική, πυρηνική, μονογονεϊκή, κ.ά.), τα θέματα του γάμου, της προίκας και του έρωτα, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζονται τα θέματα αυτά στη λογοτεχνία. Παράλληλα, οι μαθητές εξέτασαν και συνέκριναν τα ζητήματα αυτά και σε άλλες τέχνες με τη βοήθεια των Νέων Τεχνολογιών.

Τα κείμενα που ανθολογούνται σε αυτήν την ενότητα αναφέρονται στις σχέσεις που αναπτύσσονται στο εσωτερικό της οικογένειας. Την οικογένεια αποτελούν άνθρωποι διαφορετικής ηλικίας με ιεραρχική σχέση μεταξύ τους (κατά παράδοση αρχηγός της οικογένειας θεωρείται ο πατέρας) και διαφορετικούς κοινωνικούς ρόλους. Συχνά μέσα στην οικογένεια προκύπτουν προβλήματα ή συγκρούσεις ανάμεσα στους γονείς και τα παιδιά. Όσο κι αν ο θεσμός της οικογένειας εξελίσσεται μέσα στον χρόνο και προσαρμόζεται σε νέες συνθήκες και σύγχρονες αντιλήψεις, στον πυρήνα των οικογενειακών σχέσεων υπάρχουν πάντα δεσμοί αγάπης και στοργής αλλά διαπιστώνονται και κοινά προβλήματα.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ–ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Οι μαθητές μέσα από λογοτεχνικά κείμενα διαφορετικών χρονικών περιόδων και τεχνολογιών είχαν τη δυνατότητα:

- να μελετήσουν την εξέλιξη και τις μορφές του θεσμού της οικογένειας,
- να εξετάσουν τους ρόλους των φύλων και θέματα όπως ο έρωτας, ο γάμος και η προίκα,

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- να διερευνήσουν τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις σχετικά με τα προαναφερθέντα θέματα και να τα συσχετίσουν με το ιστορικό και κοινωνικό τους πλαίσιο,
- να προβληματιστούν και να επεξεργαστούν τις ιδέες και στάσεις ζωής που “αντανακλώνται” στα λογοτεχνικά κείμενα με κριτικό τρόπο και να τα συγκρίνουν με τη σύγχρονη κοινωνία και εποχή, αφού πρόκειται για οικεία θέματα,
- να συνειδητοποιήσουν τη σπουδαιότητα και τη διαχρονικότητα του θεσμού της οικογένειας.

Γνώσεις για τη λογοτεχνία

Οι μαθητές σε επίπεδο λογοτεχνίας επιδιώχθηκε:

- να μελετήσουν και να εξοικειωθούν με διαφορετικά λογοτεχνικά είδη: δημοτικά τραγούδια, θεατρικά κείμενα, μυθιστορήματα, διηγήματα,
- να έρθουν σε επαφή με βασικά στοιχεία της αφηγηματολογίας που αφορούν στον τύπο του αφηγητή, τον χρόνο και τον τόπο της αφήγησης και να αντιληφθούν τη λειτουργία τους,
- να συνειδητοποιήσουν τη λειτουργία των εκφραστικών μέσων,
- να διαπιστώσουν τις διαφορές ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο και το ύφος διαφορετικών λογοτεχνικών ειδών.

Γραμματισμοί

Σε επίπεδο λογοτεχνίας επιδιώχθηκε οι μαθητές:

- να δημιουργήσουν πολυτροπικά κείμενα στο πλαίσιο της κατανόησης και της ερμηνείας των λογοτεχνικών κειμένων,
- να ασκηθούν στην παραγωγή διαφορετικών λογοτεχνικών κειμενικών ειδών σε ανάλογο επικοινωνιακό πλαίσιο,

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- να διαμορφώσουν μία ολοκληρωμένη εικόνα για την εξέλιξη του θεσμού της οικογένειας μέσα από τα λογοτεχνικά κείμενα και να κατανοήσουν πώς η λογοτεχνία αναπαράγει ή ανατρέπει στερεότυπα σχετικά με τα φύλα,
- να συνδέσουν τις γνώσεις για τον κόσμο με τις γνώσεις τους για τη λογοτεχνία, στο πλαίσιο των ΤΠΕ, καθώς ασκήθηκαν σε απλές εφαρμογές του Η/Υ αλλά και σε ηλεκτρονικό περιβάλλον (Wiki, ιστολόγιο ή ιστότοπο), στο οποίο έγινε η ανάρτηση των εργασιών τους, ανταλλαγή απόψεων και ανατροφοδότηση.

Διδακτικές πρακτικές:

Κατά την εφαρμογή του σεναρίου, στις τρεις φάσεις, χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος project και αξιοποιήθηκε ο συνδυασμός ομαδοσυνεργατικής κυρίως διδασκαλίας και μετωπικής. Η ομαδοσυνεργατική μέθοδος ανταποκρίνεται στις αρχές και τα ζητούμενα της ανακαλυπτικής-διερευνητικής θεώρησης της μάθησης και διδασκαλίας. Η διαδικασία της ανταλλαγής γνώσεων ανάμεσα σε δάσκαλο και μαθητή θεωρείται ως σύνολο στοιχείων και τεχνικών, που συνδυάζει την ολιστική θεώρηση της γνώσης και κυρίως την αξιοποίηση των ΤΠΕ. Οι μαθητές εισήχθησαν στο θέμα της ενότητας από την εκπαιδευτικό, ακολούθως διαμορφώθηκαν ομάδες, στις οποίες οι μαθητές συνεργάστηκαν, ασκήθηκαν σε διάφορες δραστηριότητες και παρουσίασαν τις εργασίες τους στην ολομέλεια. Η εκπαιδευτικός παρακολουθούσε την πορεία της εργασίας, είχε ρόλο συμβουλευτικό και καθοδηγητικό, επέλυε απορίες και ενθάρρυνε τις ομάδες, οι οποίες επικοινωνούσαν και στον ηλεκτρονικό χώρο που είχε διαμορφωθεί για τις ανάγκες του μαθήματος της Λογοτεχνίας και το σενάριο ολοκληρώθηκε με την ανάγνωση ολόκληρου βιβλίου και τις τελικές εργασίες ανασύνθεσης των γνώσεων που είχαν προκύψει κατά τη διάρκεια των τριών φάσεων.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
πρόγραμμα για την ανάπτυξη

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Αφορμή για την επιλογή του συγκεκριμένου θέματος αποτέλεσε η εμπειρία μου από τη διδασκαλία της ενότητας «Τα φύλα στη λογοτεχνία» κατά το σχολικό έτος 2011-2012, καθώς είχα τη δυνατότητα να διαπιστώσω το ενδιαφέρον των μαθητών για ένα τόσο οικείο, καθημερινό αλλά και συγχρόνως σπουδαίο θέμα, όπως είναι ο θεσμός της οικογένειας. Πρόκειται, εξάλλου, για μία θεματική ενότητα, η οποία συμπεριλαμβάνεται και στο μάθημα της Έκθεσης-Έκφρασης στην Α΄ Λυκείου (Οικογένεια – Εφηβεία – Χάσμα Γενεών) και προκαλεί δημιουργικές συζητήσεις μεταξύ των μαθητών. Εκτός αυτού, με την επιλογή του συγκεκριμένου θέματος θεωρώ ότι δίδεται η δυνατότητα, μέσα από τον μικρόκοσμο της οικογένειας (και τις σχέσεις που δημιουργούνται μεταξύ των μελών της), να αντιληφθούν οι μαθητές τους ρόλους που σχετίζονται με τα φύλα, αλλά και θέματα, όπως ο έρωτας, ο γάμος και η προίκα, τα οποία σχετίζονται και με το ιστορικό-κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο παρουσιάζονται. Κατά αυτόν τον τρόπο, μέσα από καθημερινά βιώματα, οι μαθητές θα μπορούν να παρατηρήσουν και να σχολιάσουν πώς αποτυπώνονται εξελικτικά αυτά τα θέματα μέσα από διαφορετικά λογοτεχνικά κείμενα αλλά και άλλες τέχνες.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Σύμφωνα με το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών η πρώτη θεματική ενότητα στη Λογοτεχνία της Α΄ Λυκείου είναι «Τα φύλα στη λογοτεχνία» και στο πλαίσιο αυτό προβλέπεται η εξέταση των φύλων και των ρόλων τους σε λογοτεχνικά κείμενα, ενώ υπάρχει αντίστοιχη θεματική ενότητα για την οικογένεια στο μάθημα της Έκθεσης-Έκφρασης της ίδιας τάξης.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Επιδιώχθηκε οι μαθητές να:

- αξιοποιήσουν τον επεξεργαστή κειμένου για τη παραγωγή συνεχούς γραπτού λόγου, ο οποίος προέκυψε μέσα από τη συνεργασία των μελών της ομάδας,

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
πρόγραμμα για την ανάπτυξη

- εξοικειωθούν με το πρόγραμμα δημιουργίας παρουσιάσεων για την παραγωγή πολυτροπικών κειμένων που συνδέονται με την ανάγνωση-ερμηνεία των κειμένων,
- αναζητήσουν πληροφορίες μέσω του διαδικτύου,
- συνεργαστούν, επικοινωνήσουν, ανταλλάξουν ιδέες σε ένα ηλεκτρονικό περιβάλλον κοινωνικής δικτύωσης (σε ιστότοπο που δημιουργήθηκε στο google ειδικά για τους σκοπούς του μαθήματος).

Κείμενα

Λογοτεχνικά κείμενα σχολικών εγχειριδίων

ΚΝΑ Β' Γυμνασίου:

Μαργαρίτα Λυμπεράκη, [«Οι Κυριακές στη θάλασσα»](#) (σ. 52-55).

ΚΝΑ Α' Λυκείου:

Αγνώστου, [«Ερωτος Αποτελέσματα»](#) (σ. 168-170).

Ανδρέας Λασκαράτος, [«Η προίκα»](#), *Τα μυστήρια της Κεφαλονιάς* (σ. 267-270).

[«Του νεκρού αδελφού»](#), παραλογή (σ. 24-27).

ΚΝΑ Β' Λυκείου:

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, [«Η φόνισσα»](#), (σ. 43-52).

Γρηγόριος Ξενόπουλος, [«Στέλλα Βιολάντη»](#) (σ. 103-107).

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, [«Πατέρα στο σπίτι»](#) (σ. 72-77).

Νεοελληνική Λογοτεχνία Θεωρητικής Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου:

Γεώργιος Βιζυηνός [«Το αμάρτημα της μητρός μου»](#) (σ. 121-156).

Λογοτεχνικά κείμενα εκτός των σχολικών εγχειριδίων

Βιτσέντζος Κορνάρος, *Ερωτόκριτος*, [ενότητα Δ](#), (στ. 265-456) [από την επεξεργασία του Γ.Π. Σαββίδη στην πρώτη έκδοση (1713) της Βενετίας, Ερμής 1998]

Λιλίκα Νάκου, *Η κυρία Ντορεμί*, σ.11-13, 48-49, 51-52, 137-139. Αθήνα: Δωρικός, 1997.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Υποστηρικτικό υλικό

Μη λογοτεχνικά κείμενα

[Η αντίληψη της αρρενωπότητας και της θηλυκότητας](#), Enet Blog, 19-03-2010.

Τραγούδια

Μελοποιημένοι στίχοι από τον δίσκο *Ερωτόκριτος, μπαλάντα για τρεις φωνές και πέντε όργανα*, μουσική: Νίκος Μαμαγκάκης, ποίηση: Βιτσέντζος Κορνάρος, ερμηνεία: Μάνος Κατράκης, Λύρα, 1964.

<http://www.youtube.com/watch?v=VfbfkWPmcbg>

Βίντεο

[Στέλλα Βιολάντη](#) του Γ. Ξενόπουλου, Πάνος Γλυκοφρύδης, 1976 [θεατρική παράσταση από την εκπομπή «Το θέατρο της Δευτέρας» (πρώτη προβολή 24/5/1976)].

[Τα ψάθινα καπέλα](#) της Μαργαρίτας Λυμπεράκη, Γιάννης Λαπατάς [τηλεοπτική σειρά, 1995 (πηγή: Ψηφιακό Αρχείο της ΕΡΤ)].

[Του νεκρού αδερφού](#) [βίντεο/animation της παραλογής]

Η φόνισσα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη, Κώστας Φέρρης, 1974 [[κινηματογραφική ταινία](#)].

Η Φόνισσα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη, Στάθης Λιβαθινός, 2011 [[τρέιλερ](#) από την ομώνυμη θεατρική παράσταση στο Θέατρο Οδού Κεφαλληνίας].

Η Φόνισσα, Πολιτιστική Ομάδα «Ηχώδραμα», 2012 [[μουσικοχορευτικό δράμα](#) βασισμένο στο ομώνυμο διήγημα του Αλ. Παπαδιαμάντη].

[Η κυρία Ντορεμί](#) της Λιλίκας Νάκου, Νίκος Κουτελιδάκης, 1983 [τηλεοπτική σειρά (πηγή: Ψηφιακό Αρχείο της ΕΡΤ)].

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Ακολουθούνται σύμφωνα με το Π.Σ. τρεις φάσεις στη διδακτική πορεία: Α΄ φάση (πριν την ανάγνωση), Β΄ φάση (κατά την ανάγνωση), Γ΄ φάση (μετά την ανάγνωση).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
πρόγραμμα για την ανάπτυξη

Α' φάση (2 ώρες):

Στα πρώτα μαθήματα διαμόρφωσα ομάδες, μετά την εισαγωγική πρώτη ώρα γνωριμίας. Ειδικότερα, μοίρασα στους μαθητές ένα ερωτηματολόγιο, προκειμένου να διερευνήσω τα ενδιαφέροντα και τη σχέση τους με τη λογοτεχνία, τις προσδοκίες τους από το μάθημα, τις γνώσεις τους στην πληροφορική, τη δυνατότητα σύνδεσης στο διαδίκτυο, προτάσεις σχετικά με συμμαθητές τους με τους οποίους θα ήθελαν να συνεργαστούν. Αφού, λοιπόν, οι μαθητές συμπλήρωσαν τα ερωτηματολόγια, επεξεργάστηκα τις απαντήσεις τους και προχώρησα στη διαμόρφωση των ομάδων.

Ενημέρωσα τους μαθητές για τους κανόνες λειτουργίας των ομάδων και φτιάξαμε από κοινού ένα "συμβόλαιο" που ρύθμιζε τους κανόνες λειτουργίας της τάξης και θα εξάλειφε ενδεχόμενες δυσκολίες. Εκτός αυτού, οι μαθητές ενημερώθηκαν για τους ρόλους που θα αναλάμβαναν στην ομάδα (συντονιστής, γραμματέας κλπ.), για την τήρηση ημερολογίων και εξοικειώθηκαν με το εργαστήριο Πληροφορικής και το ηλεκτρονικό περιβάλλον (ιστότοπο ARIADNI2011), στο οποίο θα εργάζονταν.¹ Κάποιοι μαθητές εξέφρασαν την ανησυχία τους για τον τρόπο με τον οποίο θα βαθμολογούνταν, καθώς υποστήριζαν ότι κάποιες φορές ορισμένοι μαθητές δεν εργάζονται στον ίδιο βαθμό με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας και αδικούνται όσοι εργάζονται πιο συστηματικά. Απάντησα ότι δεν πρέπει να ανησυχούν, άλλωστε ο βαθμός δεν πρέπει να είναι αυτοσκοπός και για αυτό είχα προνοήσει ώστε να υπάρχουν και ατομικές αλλά και ομαδικές εργασίες.

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφέρω ότι όλοι οι μαθητές διέθεταν ηλεκτρονικό υπολογιστή και σύνδεση στο διαδίκτυο, γεγονός που διευκόλυνε πολύ την πορεία της συνεργασίας τους, καθώς δεν κατοικούν στην ίδια περιοχή και το εργαστήριο πληροφορικής ήταν σχεδόν πάντα κατειλημμένο. Εκτός αυτού, πρέπει να αναφερθεί ότι το καλλιτεχνικό σχολείο, στο οποίο εφαρμόστηκε το σενάριο, διαθέτει Γυμνάσιο και Λυκειακές τάξεις αλλά μόνο ένα εργαστήριο Πληροφορικής, με αποτέλεσμα αυτό να είναι περιζήτητο από όλους τους συναδέλφους. Αξιοποιήσαμε, όμως, έναν

¹ Βλ. Ματσαγγούρας 2011: 55-72 (κεφ. 3 «Ομαδοσυνεργατική Διερεύνηση»).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

βιντεοπροβολέα μέσα στη σχολική τάξη και έναν φορητό υπολογιστή, για να προχωρήσει η εργασία μας.

Επιπλέον, ένα πολύ βασικό πρόβλημα που αντιμετωπίσαμε ήταν η “κινητικότητα” των μαθητών, καθώς αρκετοί μαθητές άλλαξαν σχολείο λόγω της διακοπής της δωρεάν μεταφοράς τους με πούλμαν, με αποτέλεσμα να προκύψουν αλλαγές στις ομάδες. Εκτός αυτού, κάποιοι μαθητές είχαν αφήσει ανοιχτό το ενδεχόμενο ότι μπορεί να επέστρεφαν σε περίπτωση αντιμετώπισης του θέματος της μεταφοράς τους, οπότε είχε διαμορφωθεί μία πολύ ρευστή και μετέωρη κατάσταση στους μαθητές με επακόλουθα αποτελέσματα πέρα από την ταλαιπωρία στη μετακίνησή τους, ώρες αποχής, διαμαρτυρία προς το Υπουργείο, ώρες συνελεύσεων, σχολικά συμβούλια και γενικότερα μεγάλη απώλεια διδακτικών ωρών. Συμπληρώνω ακόμα ότι η έλλειψη εκπαιδευτικών καλλιτεχνικών μαθημάτων μέχρι και τώρα (τέλη Νοεμβρίου 2012) εμπόδιζε τη δημιουργία ενός σταθερού εβδομαδιαίου προγράμματος, με συνέπεια τη δυσκολία προγραμματισμού της ύλης. Μία τελευταία δυσκολία ήταν ότι, κατά τις ημέρες απεργίας των μέσων μεταφοράς, απουσίαζαν σχεδόν όλοι οι μαθητές ή κατάφεραν να έρθουν ελάχιστοι και ως εκ τούτου, το μάθημα επαναλαμβανόταν την επόμενη διδακτική ώρα.

1^η ώρα

Στη σχολική τάξη με τη χρήση βιντεοπροβολέα και φορητού υπολογιστή αρχικά ενημέρωσα τους μαθητές για το περιεχόμενο της θεματικής ενότητας «Τα φύλα στη λογοτεχνία» και στη συνέχεια, με τη χρήση ερωτήσεων ως αφορμή διερεύνησα τις απόψεις των μαθητών. Ενδεικτικές ερωτήσεις: *Ποια η διαφορά ανάμεσα στα ζεύγη εννοιών: αρσενικό-θηλυκό και ανδρικό-γυναικείο; για να γίνει κατανοητή η διάκριση ανάμεσα στο βιολογικό φύλο [sex] ενός ατόμου (το γενετικά καθορισμένο) και το κοινωνικό φύλο [gender] (το πολιτισμικά και κοινωνικά κατασκευασμένο). Ποια στερεότυπα αναπαράγονται στην εποχή μας για τη θέση των δύο φύλων; Ποια είναι η θέση της γυναίκας στη σημερινή εποχή; Διαφέρει η θέση αυτή στις δυτικές κοινωνίες από τη θέση στις κοινωνίες της Ανατολής; Ποιος ο ρόλος της οικογένειας; Γνωρίζετε*

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
πρόγραμμα για την ανάπτυξη

ποιες μορφές οικογένειας υπάρχουν; Οι μαθητές έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα θέματα αυτά και αντάλλαξαν απόψεις εποικοδομητικά.

Ακολούθως, προχώρησα στην προβολή εικόνων και πληροφοριών σχετικών με την εν λόγω θεματική ενότητα και ζήτησα από τους μαθητές να καταγράψουν τα συναισθήματα και τις ιδέες που τους γεννήθηκαν κατά την προβολή, προκειμένου, μέσα από τα βιώματά τους, να ακολουθήσει συζήτηση σχετικά με τα θέματα αυτά και να είναι σε θέση οι μαθητές να απαντήσουν το φύλλο εργασίας που θα είχαν ως δραστηριότητα για το σπίτι. Σε αυτό το πλαίσιο η αφόρμηση θα λειτουργούσε ως μοχλός κινητοποίησης και για τη 2^η διδακτική ώρα, κατά την οποία οι μαθητές θα κατέγραφαν σε νέο φύλλο εργασίας στοιχεία που θα προέκυπταν από τη συζήτηση αυτή και τις εργασίες τους σχετικά με τη θεματική ενότητα.

Προσπάθησα να διερευνήσω τυχόν στερεότυπα και προκαταλήψεις που ήδη είχαν οι μαθητές, προκειμένου να κατευθύνω ανάλογα τις ερωτήσεις μου. Το εποπτικό υλικό περιελάμβανε φωτογραφίες, πίνακες ζωγραφικής, γλυπτά, γελοιογραφίες, αφίσες-διαφημίσεις, εικόνες σχετικές με τις μορφές της οικογένειας και προικοσύμφωνα, ενώ οι πληροφορίες αφορούσαν στοιχεία για τον θεσμό της προίκας, το κίνημα του φεμινισμού τις έννοιες του βιολογικού και κοινωνικού φύλου².

Στο τέλος της 1^{ης} ώρας μοίρασα στους μαθητές ένα [φύλλο εργασίας](#) με στόχο, στο σπίτι πλέον, να προβληματιστούν περαιτέρω σχετικά με την έννοια των φύλων. Ειδικότερα, οι μαθητές θα διάβαζαν δύο λογοτεχνικά κείμενα από την περίοδο του νεοελληνικού διαφωτισμού και την επτανησιακή σχολή, με τα οποία θα είχαν τη δυνατότητα να σκεφτούν για τον ρόλο του έρωτα, τα ήθη και τα έθιμα, τον ρόλο των γυναικών και να τα συγκρίνουν με τη σημερινή εποχή. Επιπλέον, στο φύλλο εργασίας προβλεπόταν και η μελέτη ενός άρθρου με ανάλογο θέμα περί φύλων, προκειμένου οι μαθητές να εντοπίσουν σε ένα πρώτο στάδιο τις διαφορές μεταξύ λογοτεχνικού και δημοσιογραφικού κειμένου (σε επίπεδα επικοινωνιακού πλαισίου, ύφους, λεξιλογίου,

² Για το εποπτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε βλ. το [Παράρτημα](#).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
πρόγραμμα για την ανάπτυξη

επικαιρότητας, εκφραστικών μέσων κλπ.). Οι μαθητές θα απαντούσαν στο φύλλο εργασίας και θα μπορούσαν να αναρτήσουν τις πρώτες σκέψεις τους στον ιστότοπο, προκειμένου να υπάρξει ανατροφοδότηση και ανταλλαγή ιδεών.

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί ότι κατά τη διάρκεια της ώρας αυτής απουσίαζαν πολλοί μαθητές λόγω απεργίας των μέσων μεταφοράς, οπότε αποφάσισα να επαναλάβω και την επόμενη ώρα την προβολή για τους απόντες μαθητές.

2^η ώρα

Στη σχολική τάξη ενημέρωσα την τάξη ότι θα έκανα μία σύντομη προβολή εκ νέου για τους μαθητές που απουσίαζαν στο προηγούμενο μάθημα. Ακολούθως, έγινε σύντομη συζήτηση και μοίρασα και στα υπόλοιπα παιδιά το φύλλο εργασίας με τα δύο λογοτεχνικά κείμενα και το άρθρο, προκειμένου να εργαστούν στο σπίτι και να το συζητήσουμε την επόμενη φορά. Επιπλέον, έκανα μία ανάλυση των χαρακτηριστικών του άρθρου, προκειμένου να διευκολυνθούν στην αντίστοιχη δραστηριότητα του φύλλου εργασίας τους.

Έπειτα, μοίρασα σε όλους τους μαθητές πλέον ένα [φύλλο εργασίας με σχήματα](#), προκειμένου να καταγράψουν τις μορφές της οικογένειας και τα στερεότυπα-προκαταλήψεις που συνδέονται με τα φύλα και να ανακαλέσουν με αυτόν τον τρόπο τις γνώσεις που αποκτήθηκαν την προηγούμενη ώρα και θα ήταν απαραίτητες και για τη Β΄ Φάση. Οι μαθητές εργάστηκαν σε ομάδες για περίπου 15-20 λεπτά και στη συνέχεια, παρουσίασαν τις ιδέες τους για περίπου 10 λεπτά. Η διδακτική ώρα ολοκληρώθηκε με προβολή ολιγόλεπτου video με θέμα «[Η γυναίκα μέσα από την τέχνη](#)» και σύντομο σχολιασμό, προκειμένου οι μαθητές να εκφράσουν τις ιδέες τους και να τις συνδέσουν με την εμπειρία τους από την καθημερινή ζωή.

Αξιολόγηση: Κατά την Α΄ Φάση οι μαθητές αξιολογήθηκαν με βάση τις εργασίες που κατέθεσαν, την προφορική συμμετοχή και τον βαθμό συνεργασίας τους με τα υπόλοιπα μέλη.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Β' φάση (7 ώρες)

3^η ώρα

Η Β' Φάση ξεκίνησε στη σχολική τάξη με τον έλεγχο των εργασιών των μαθητών και την ανασύνθεση των γνώσεων από την προηγούμενη φάση. Ειδικότερα, κατά την 1^η ώρα μοίρασα ένα ανθολόγιο με τα κείμενα που θα μελετούσαν όλες οι ομάδες (προκειμένου οι μαθητές να μπορούν να παρακολουθήσουν τις ανακοινώσεις της κάθε ομάδας στο τέλος της Β' Φάσης), καθώς και τα φύλλα εργασίας και έδωσα τις απαραίτητες πληροφορίες για τα υπό εξέταση λογοτεχνικά κείμενα με τα οποία θα ασχολούνταν οι μαθητές στη διάρκεια της Β' Φάσης. Ζήτησα από τους μαθητές να μελετήσουν τα λογοτεχνικά κείμενα στο σπίτι και τους προέτρεψα να κρατήσουν σύντομες σημειώσεις συμπληρώνοντας ένα «δελτίο ανάγνωσης» σχετικά με τον συγγραφέα, τον τίτλο του έργου, τους χαρακτήρες, τον τόπο, τον χρόνο, τα επεισόδια, την αφήγηση, τη γλώσσα και το ύφος.

ΔΕΛΤΙΟ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ	
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ	
ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΕΙΔΟΣ	
ΥΠΟΘΕΣΗ ΕΡΓΟΥ	
ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ	
ΤΟΠΟΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ	
ΧΡΟΝΟΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ	
ΓΛΩΣΣΑ	
ΥΦΟΣ	

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
πρόγραμμα για την ανάπτυξη

Ενδεικτικοί άξονες παρατήρησης. Οι μαθητές κλήθηκαν:

Να διακρίνουν τη φωνή της αφήγησης:

ποιος/ποιοι αφηγούνται την ιστορία, αν παίρνουν μέρος στη δράση κλπ.

Να προσδιορίσουν τις οπτικές με τις οποίες μπορούν να περιγραφούν τα δρώμενα:

μέσα από την προοπτική ποιου ή ποιων προσώπων μαθαίνουμε τα γεγονότα της ιστορίας και τις σκέψεις των χαρακτήρων.

Να παρακολουθήσουν στο κείμενο πώς κατασκευάζεται η εικόνα του φύλου του ήρωα:

μέσα από τα λόγια του, τις γλωσσικές του επιλογές, τις πράξεις του, από αυτά που άλλοι περιμένουν από αυτόν, από τον βαθμό στον οποίο ο ίδιος αποδέχεται ή έχει αντιρρήσεις για τον ρόλο που του αναθέτουν.

Να εντοπίσουν τις βασικές κατηγορίες χρονικών σχέσεων ανάμεσα στην ιστορία και την αφήγηση:

την αντιστοιχία ανάμεσα στη διάρθρωση των γεγονότων στην ιστορία και τη σειρά με την οποία αυτά παρουσιάζονται στην αφήγηση (αναδρομές και προλήψεις), τον ρυθμό της αφήγησης (επιτάχυνση, επιβράδυνση κλπ), τη χρονική συχνότητα (επαναλήψεις),

Ειδικότερα, οι ομάδες μελέτησαν τα ακόλουθα κείμενα:

ΚΥΡΙΩΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗ	ΚΕΙΜΕΝΑ
Α΄ ομάδα	<i>Του νεκρού αδερφού</i>
Β΄ ομάδα	<i>Ερωτόκριτος, Βιτσέντζου Κορνάρου</i>
Γ΄ ομάδα	<i>Η φόνισσα, Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη</i>
Δ΄ ομάδα	<i>Στέλλα Βιολάντη, Γρηγόριου Ξενόπουλου</i>
Ε΄ ομάδα	<i>Τα ψάθινα καπέλα, Μαργαρίτας Λυμπεράκη</i>
Στ΄ ομάδα	<i>Η κυρία Ντορεμί, Λιλίκας Νάκου</i>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Στη διάρκεια της ώρας αυτής εξηγούσα στους μαθητές τις δραστηριότητες που περιλαμβάνονταν στα φύλλα εργασίας, τη δυνατότητα επιλογών και γενικότερα απαντούσα σε απορίες. Η ώρα ολοκληρώθηκε με μία επανάληψη σε όρους αφηγηματολογίας, τους οποίους ανακάλεσαν από τα μαθήματα λογοτεχνίας του Γυμνασίου και τους προέτρεψα να μελετήσουν το λήμμα «αφηγητής» στο *Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων*.

4^η ώρα

Κατά τη 2^η διδακτική ώρα της Β' φάσης οι μαθητές προσήλθαν στο εργαστήριο Πληροφορικής και άρχισαν πλέον να εργάζονται με βάση τα φύλλα εργασίας, τα οποία υπήρχαν και σε ηλεκτρονική μορφή στον ιστότοπο ARIADNI2012. Η 1^η και η 3^η εργασία ήταν ομαδικές, ενώ η 2^η ατομική, προκειμένου να μπορώ να αξιολογήσω τόσο σε ατομικό επίπεδο την προσπάθεια ενός μαθητή, όσο και στο πλαίσιο της ομαδοσυνεργατικής μεθόδου.

Στη διάρκεια του μαθήματος καθοδηγούσα και επέλυα τις απορίες των μαθητών, καθώς η κάθε ομάδα αναζητούσε αντίστοιχες πληροφορίες και κατέγραφε τα αποτελέσματα της έρευνάς της. Επιπλέον, υπήρχε η δυνατότητα μία ομάδα να απευθύνεται στην ολομέλεια, προκειμένου να συζητηθεί για λίγα λεπτά ένα θέμα σχετικό με τα φύλλα εργασίας. Ορισμένες ομάδες μάλιστα με ρώτησαν εάν μπορούσαν να συνεργαστούν με μέλη άλλων ομάδων για τη δραστηριότητα που προέβλεπε δραματοποίηση. Ακόμη, κάποιες ομάδες πρότειναν να μαγνητοσκοπήσουν τη δραματοποίησή τους σε μία «κινηματογραφική μεταφορά» και απάντησα ότι ήταν δεκτή και μία τέτοια προσέγγιση της δραματοποίησης.

Πιο συγκεκριμένα, όλες οι ομάδες είχαν τρεις ασκήσεις-δραστηριότητες, οι οποίες αφορούσαν κλιμακωτά: γνώσεις για τη λογοτεχνία, δημιουργική γραφή, έρευνα/καταγραφή στοιχείων σχετικών με την εξέλιξη του θεσμού της οικογένειας και δραματοποίηση σε συνδυασμό με τη χρήση των νέων τεχνολογιών. Ασχοληθήκαμε με μία δραστηριότητα ανά διδακτική ώρα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

5^η ώρα

Κατά την 3^η ώρα στο εργαστήριο Πληροφορικής όλες οι ομάδες είχαν τις ακόλουθες δραστηριότητες:

- η 1^η ομάδα αναζήτησε τον όρο «παραλογή» με τη βοήθεια ηλεκτρονικού λεξικού και εντόπισε τα χαρακτηριστικά του είδους αυτού στο δημοτικό τραγούδι «Του νεκρού αδελφού»,
- η 2^η ομάδα σχολίασε τη στιχουργική (ομοιοκαταληξία και μέτρο) και τη γλώσσα του αποσπάσματος από τον *Ερωτόκριτο* του Β. Κορνάρου,
- η 3^η ομάδα αναζήτησε τα λήμματα «ηθογραφία», «ρεαλισμός», «νατουραλισμός», εντόπισε χαρακτηριστικά παραδείγματα στο απόσπασμα από τη *Φόνισσα* του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη και διάβασε δύο άρθρα σχετικά με τη γλώσσα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη με σκοπό να σχολιάσει τις γλωσσικές επιλογές του συγγραφέα στα διαλογικά και αφηγηματικά μέρη και να διαπιστώσει τις διαφορές και την επίδρασή τους στο ύφος,
- η 4^η ομάδα διάβασε ένα σημείωμα-κριτική του Γρηγόριου Ξενόπουλου στο Πρόγραμμα του Εθνικού Θεάτρου (01/06/1949), το σχολίασε ως προς το περιεχόμενό του, έγραψε μία βιβλιοπαρουσίαση για το έργο *Στέλλα Βιολάντη* (με βάση το απόσπασμα που μελέτησε) αντλώντας πληροφορίες και από ένα άρθρο του Κώστα Γεωργουσόπουλου και προθυμοποιήθηκε να επιλέξει και ένα από τα θεατρικά προγράμματα που παρατίθενται στο αρχείο του Εθνικού Θεάτρου, να καταγράψει τη βασική δομή του και να το σχολιάσει ως προς το περιεχόμενο και το οπτικό υλικό του,
- η 5^η ομάδα περιέγραψε τα συναισθήματα της Κατερίνας, καθώς αναπολεί τις όμορφες στιγμές κατά τη διάρκεια των κυριακάτικων εκδρομών, χαρακτήρισε το πρόσωπο του αφηγητή/τον χρόνο της αφήγησης και σχολίασε τη λειτουργία τους στο κείμενο,
- η 6^η ομάδα χαρακτήρισε την Κατερίνα καταγράφοντας παράλληλα τις σκέψεις και τα συναισθήματά της με βάση το δοθέν απόσπασμα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
πρόγραμμα για την ανάπτυξη

6^η ώρα

Κατά την 4^η διδακτική ώρα στη σχολική τάξη όλες οι ομάδες μελέτησαν τον τύπο της οικογένειας που εμφανίζεται στα λογοτεχνικά κείμενα που είχαν αναλάβει, καθώς και τους ρόλους και τις σχέσεις μεταξύ των φύλων αλλά και τον τρόπο με τον οποίο όλα αυτά απεικονίζονται στη λογοτεχνία. Ειδικότερα:

- η 1^η ομάδα σχολίασε τη θέση της γυναίκας και τον τύπο της οικογένειας και «επένδυσε» έναν τουλάχιστον στίχο του ποιήματος με μία εικόνα/εικόνες, από το διαδίκτυο,
- η 2^η ομάδα σχολίασε τον τύπο της οικογένειας εστιάζοντας στις σχέσεις πατέρα-κόρης και μητέρας-κόρης,
- η 3^η ομάδα συγκέντρωσε τα στοιχεία εκείνα που αναφέρονταν στη θέση της γυναίκας και γενικότερα στον θεσμό της οικογένειας στην κοινωνία της Σκιάθου εκείνης της εποχής, κατά την οποία διαδραματίζονται τα γεγονότα του συγκεκριμένου έργου,
- η 4^η ομάδα σχολίασε τον τύπο της οικογένειας εστιάζοντας στις σχέσεις πατέρα-κόρης και μητέρας-κόρης και προβληματίστηκε σχετικά με το εάν στο έργο αυτό αναπαράγονται, καταγγέλλονται ή ανατρέπονται τα κοινωνικά στερεότυπα,
- η 5^η ομάδα σχολίασε τον τύπο της οικογένειας και τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται την αιτία του διαζυγίου τα παιδιά της οικογένειας,
- η 6^η ομάδα σχολίασε τον τύπο της οικογένειας, όπως προβάλλεται στο συγκεκριμένο απόσπασμα από τη Φρόσω, και τον συσχέτισε με το ιστορικό πλαίσιο της εποχής.

7^η ώρα

Κατά την 5^η διδακτική ώρα στη σχολική τάξη οι ομάδες ασκήθηκαν στη δημιουργική γραφή και τη δραματοποίηση με δυνατότητα επιλογών:

- η 1^η ομάδα έγραψε σε πεζό λόγο την ιστορία του δημοτικού τραγουδιού, διατηρώντας το στοιχείο της προσωρινής επανόδου του νεκρού, κάνοντας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
πρόγραμμα για την ανάπτυξη

όμως όλες τις απαραίτητες αλλαγές, ώστε η ιστορία να διαδραματίζεται στη σύγχρονη εποχή,

- η 2^η ομάδα έγραψε μία σελίδα από το ημερολόγιό της Αρετούσας μετά τη δραματική σύγκρουσή με την οικογένειά της και προθυμοποιήθηκε να μαγνητοσκοπήσει με δραματοποίηση τη σκηνή αυτή, καθώς είχαν παρακολουθήσει τα παιδιά στο σπίτι σχετικά video με μελοποιημένους στίχους από τον *Ερωτόκριτο*,
- η 3^η ομάδα έγραψε ένα τέλος για το έργο και συζητούσε εάν θα έκανε και θεατρικό αυτοσχεδιασμό χρησιμοποιώντας την τεχνική της ανακριτικής καρέκλας, για να “ανακρίνει” τη Φραγκογιαννού διερευνώντας τα συναισθήματα, τις σκέψεις και τα κίνητρα των πράξεων της. Οι μαθητές είχαν παρακολουθήσει στο σπίτι τα σχετικά video που προτείνονταν στο φύλλο εργασίας (θεατρικό δρώμενο, τρέιλερ για την ομώνυμη θεατρική παράσταση, μελοποιημένο απόσπασμα από το κεφ. ΙΖ΄, την προσέγγιση που επιχειρεί να κάνει ο Οδυσσέας Ελύτης στο έργο του Παπαδιαμάντη από την εκπαιδευτική τηλεόραση) και διάβασαν την εγκληματολογική-ποινική προσέγγιση του καθηγητή Νομικής Νέστορα Κουράκη, ο οποίος αναλύει την ψυχοπαθολογία της Φόνισσας απαντώντας στο ερώτημα: «ποια ποινή θα αντιμετώπιζε σήμερα η Φραγκογιαννού;»,
- η 4^η ομάδα έγραψε μία σελίδα από το ημερολόγιό της Στέλλας Βιολάντη και παρακολούθησε στο σπίτι τη θεατρική παράσταση από την εκπομπή *Το θέατρο της Δευτέρας*, ενώ πρότεινε να προβάλει στην τάξη τη συγκεκριμένη σκηνή,
- η 5^η ομάδα έγραψε μία σελίδα από το ημερολόγιο της Κατερίνας με τις σκέψεις της για το διαζύγιο των γονιών της και παρακολούθησε στο σπίτι ένα επεισόδιο από την ομώνυμη τηλεοπτική σειρά της ΕΡΤ. Πρότεινε και αυτή η ομάδα την ολιγόλεπτη προβολή κάποιων σκηνών, κατά την παρουσίαση της εργασίας,

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
πρόγραμμα για την ανάπτυξη

- η 6^η ομάδα έκανε πρόβα για τη δραματοποίηση μίας υποθετικής σκηνής από την καθημερινότητα της οικογενειακής ζωής της Φρόσως και έγραψε ένα σενάριο για τη σκηνή αυτή.

8^η ώρα

Κατά την 6^η ώρα στη σχολική τάξη παρουσίασαν σε μορφή ppt τις δραστηριότητες που τους ανατέθηκαν οι τρεις πρώτες ομάδες με χρήση βιντεοπροβολέα. Κάθε ομάδα παρουσίαζε για περίπου 10 λεπτά και ακολούθησε συζήτηση για 15 λεπτά με σκοπό την ανασύνθεση των γνώσεων μέσα από τον διάλογο.

9^η ώρα

Κατά την 7^η ώρα στη σχολική τάξη οι τρεις τελευταίες ομάδες παρουσίασαν στην ολομέλεια της τάξης τις εργασίες τους σε μορφή ppt, για περίπου 10 λεπτά η κάθε ομάδα, με χρήση βιντεοπροβολέα. Ακολούθησε συζήτηση για 15 λεπτά με σκοπό την ανταλλαγή απόψεων, την επίλυση αποριών, τον σχολιασμό της πολυτροπικότητας των κειμένων και την ανακεφαλαίωση-ανασύνθεση των γνώσεων που είχαν αποκτηθεί στη διάρκεια της Β' φάσης. Επιπλέον, οι μαθητές, μέσα από την ανατροφοδότηση, είχαν τη δυνατότητα να σκεφτούν ποιο από τα έργα που παρουσίασαν οι συμμαθητές τους θα ήθελαν να διαβάσουν, αναλύοντας τους λόγους σε μία σύντομη εργασία.

Αξιολόγηση: Όσον αφορά στην αξιολόγηση της Β' Φάσης αξιοποιήθηκε η συνολική συνεργασία των μελών κάθε ομάδας με βάση και τις πρωτοβουλίες τους, τη συμμετοχή, την ανατροφοδότηση στον ιστότοπο για το μάθημα της λογοτεχνίας αλλά και τα ημερολόγια εργασίας που είχαν δοθεί στους μαθητές. Εκτός αυτού, αξιολογήθηκε και το τελικό αποτέλεσμα της εργασίας κάθε ομάδας με κριτήρια την έκφραση-σαφήνεια, τη δομή, την επιχειρηματολογία-τεκμηρίωση των απόψεων.

Γ' φάση (3 ώρες)

Στη φάση αυτή εγώ και οι μαθητές διαπιστώσαμε τι καινούριο έμαθαν, ποιες αντιλήψεις σχημάτισαν, ποια συναισθήματα ένιωσαν μέσα από τις αναγνώσεις και τις συζητήσεις τους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

10^η ώρα

Ειδικότερα, κατά την 1^η διδακτική ώρα, στη σχολική τάξη δόθηκαν παράλληλα κείμενα για το σπίτι από την ελληνική λογοτεχνία και ζητήθηκε από τους μαθητές να επιλέξουν ένα κείμενο και με βάση αυτό να παράγουν τον δικό τους λόγο, όχι πια γύρω από το/τα κείμενο/α, αλλά γύρω από το θέμα της διδακτικής ενότητας. Η παραγωγή λόγου νοείται ως έκφραση προσωπικών αντιλήψεων και στάσεων που μπορεί να επιτευχθεί με γλωσσικές και μη γλωσσικές δραστηριότητες: να γράψουν, ατομικά ή ομαδικά, ένα κείμενο ανάλογο του είδους που διάβασαν, ένα άρθρο, να κάνουν μια μικρή έρευνα, να γράψουν μια συνθετική εργασία, να διασκευάσουν ή να γράψουν ένα ποίημα, κλπ.

Παράλληλα κείμενα για το σπίτι από την ελληνική λογοτεχνία:

Γεώργιος Βιζυηνός

«Το αμάρτημα της μητρός μου»

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης

«Πατέρα στο σπίτι»

Ακολουθούν οι προτεινόμενες εργασίες:

ΕΡΓΑΣΙΕΣ: Υποχρεωτική η εργασία 1 και επιλογή άλλης μίας εργασίας ατομικά ή ομαδικά:

- 1) Να γράψετε μία βιβλιοπαρουσίαση για το έργο, το οποίο διαβάσατε, να παρουσιάσετε τους βασικούς χαρακτήρες και να σχολιάσετε την εικόνα των φύλων.
- 2) Να συγκρίνετε ένα λογοτεχνικό βιβλίο με την τηλεοπτική ή κινηματογραφική του μεταφορά ως προς την πλοκή, την πιστότητα ή την απόδοση ενός λογοτεχνικού χαρακτήρα.
- 3) Να γράψετε μία σελίδα από το ημερολόγιο ενός λογοτεχνικού ήρωα.
- 4) Να μετατρέψετε μία αφηγηματική σκηνή σε διαλογική.
- 5) Να γράψετε ένα διαφορετικό τέλος της ιστορίας.
- 6) Να επινοήσετε έναν δικό σας χαρακτήρα, που δεν υπάρχει αλλά θα μπορούσε να υπάρχει στο κείμενο. Γράψτε έναν μικρό διάλογο (1 σελίδα) ανάμεσα στον

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
πρόγραμμα για την ανάπτυξη

- καινούριο αυτόν χαρακτήρα και σε έναν από τους ήρωες του βιβλίου. Θα μπορούσε να αλλάξει η έκβαση του έργου με την παρέμβαση του προσώπου αυτού;
- 7) Να υποθέσετε πως είστε ένας από τους ήρωες. Περιγράψτε από αυτή τη σκοπιά έναν άλλο ήρωα του έργου. Ποια γνώμη έχετε για αυτόν και γιατί;
 - 8) Ποιες ερωτήσεις θα κάνατε σε έναν από τους βασικούς χαρακτήρες του έργου, αν μπορούσατε να του πάρετε μια συνέντευξη;
 - 9) Να περιγράψετε ένα σύγχρονο γεγονός που σας θύμισε κάποιο συμβάν του έργου ή μια εμπειρία σας που έχει αναλογίες με την εμπειρία ενός ήρωα του έργου.
 - 10) Σκεφθείτε μήπως κάποιος από τους ήρωες του έργου που μόλις διαβάσατε σας φέρνει στον νου κάποιον άλλον ήρωα, του ίδιου ή άλλου συγγραφέα, με ανάλογες ή αντίθετες συγκρούσεις, δυσκολίες, περιπέτειες, πάθη ή επιτεύγματα. Αν ναι, γράψτε έναν σύντομο διάλογο ανάμεσά τους με μια μικρή εισαγωγή, που θα προσδιορίζει τον τόπο, τον χρόνο και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες γίνεται η συνάντηση. Πριν ξεκινήσετε να γράφετε, προσπαθήστε να σκεφθείτε ποιος θέλετε να είναι ο σκοπός αυτού του διαλόγου.
 - 11) Να βρείτε 3 τραγούδια/ποιήματα, θεατρικά ή κινηματογραφικά έργα που θα μπορούσαν, κατά τη γνώμη σας, να συσχετιστούν με το έργο. Να εξηγήσετε σε ποια στοιχεία του έργου που βρήκατε στηρίζεται ο συσχετισμός που επισημάνετε.
 - 12) Να σχεδιάσετε μια *διαφήμιση/αφίσα* για το έργο που σας άρεσε περισσότερο ή να κάνετε ένα *κολλάζ* που να αντικατοπτρίζει το θέμα του έργου. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε φωτογραφίες, λεζάντες, σχέδια, τίτλους ή αποσπάσματα από τον ημερήσιο και περιοδικό τύπο, στίχους κ.α. Σε ένα ξεχωριστό φύλλο χαρτί προλογίστε το έργο σας, εξηγώντας τη σχέση του με το έργο ή τα έργα από το οποίο ή από τα οποία εμπνευστήκατε.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

11^η ώρα

Κατά τη 2^η διδακτική ώρα οι μαθητές επεξεργάστηκαν την εργασία τους στη σχολική τάξη και πρότειναν ιδέες για μία καλλιτεχνική εκδήλωση, ώστε, εμπνεόμενοι από τα λογοτεχνικά κείμενα της Β΄ και Γ΄ Φάσης, να παρουσιάσουν μία καλλιτεχνική εκδήλωση με θέμα «Τα φύλα» σε διάφορες μορφές τέχνης, όπως το θέατρο, η ζωγραφική, η μουσική και ο χορός, στο τέλος όμως της σχολικής χρονιάς, καθώς δεν υπήρχε ο απαιτούμενος χρόνος σε περίοδο διαγωνισμάτων για τέτοια προετοιμασία. Άλλωστε, στο καλλιτεχνικό σχολείο, κάθε χρόνο, με την ολοκλήρωση των μαθημάτων, πραγματοποιούνται καλλιτεχνικές εκδηλώσεις.

12^η ώρα

Κατά την 3^η διδακτική ώρα οι μαθητές παρέδωσαν την εργασία τους σε ηλεκτρονική μορφή και παράλληλα έγινε η ανάρτηση στον ιστότοπο. Σε αυτήν την εργασία οι μαθητές ανασυνέθεσαν τις γνώσεις τους και από τις τρεις Φάσεις διδασκαλίας που προηγήθηκαν.

Αξιολόγηση: Στη Γ΄ Φάση αξιολόγησα τις δραστηριότητες που ανέλαβε ο κάθε μαθητής, με βάση την πληρότητα, την επιχειρηματολογία, την ικανότητα ανασύνθεσης των γνώσεων που σχετίζονται με τη συγκεκριμένη ενότητα. Επιπλέον, αξιολόγησα την αποτελεσματικότητα του σεναρίου με βάση κριτήρια που αφορούσαν στην επίτευξη των στόχων, τη χρήση του λόγου από τους μαθητές και την εκπαιδευτικό, τον βαθμό ενσωμάτωσης των ΤΠΕ στη διδασκαλία, τον βαθμό των γραμματισμών που καλλιεργήθηκαν με το σενάριο, τον βαθμό σαφήνειας των οδηγιών που δόθηκαν στο σενάριο κ.λπ. Σημειώνεται ότι η αξιολόγηση στο πλαίσιο του συγκεκριμένου σεναρίου ήταν διαμορφωτική και πραγματοποιήθηκε καθ' όλη τη διάρκεια και των τριών φάσεων. Οι μαθητές και οι μαθήτριες αξιολογήθηκαν ατομικά αλλά και για τη συμμετοχή τους στο έργο της ομάδας.³

³ Βλ. Ματσαγγούρας 2011: 73-100 (κεφ. 4 «Αξιολόγηση Ερευνητικών Εργασιών»).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
πρόγραμμα για την ανάπτυξη

ΣΤ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ: «ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΥ ΑΔΕΡΦΟΥ»

(ΚΕΙΜΕΝΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ, Α΄ Λυκείου, 24 - 27)

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. α) Χρησιμοποιώντας το on-line λεξικό της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα να αναζητήσετε τον όρο «παραλογή».

<http://www.greek->

[language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/index.html](http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/index.html)

- β) Να βρείτε ποια δημοτικά τραγούδια ονομάζονται «παραλογές» και ποια είναι τα χαρακτηριστικά τους αντλώντας στοιχεία από:

<http://www.greek->

[language.gr/greekLang/modern_greek/tools/corpora/pi/search.html?lq=](http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/corpora/pi/search.html?lq=)

Να συνθέσετε τις πληροφορίες αυτές και να αναζητήσετε τα χαρακτηριστικά της παραλογής στο συγκεκριμένο δημοτικό τραγούδι.

2. Να σχολιάσετε σε μια παράγραφο, χρησιμοποιώντας τον επεξεργαστή κειμένου, τη θέση της γυναίκας και τον τύπο της οικογένειας, όπως παρουσιάζονται στο τραγούδι «Του νεκρού αδερφού» και στη συνέχεια, να “ντύσετε” έναν τουλάχιστον στίχο του ποιήματος με μία εικόνα/εικόνες, την οποία θα βρείτε στο διαδίκτυο.
3. «Του νεκρού αδελφού σήμερα...»: Να γράψετε σε πεζό λόγο την ιστορία του δημοτικού τραγουδιού, διατηρώντας το στοιχείο της προσωρινής

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

επανόδου του νεκρού, κάνοντας όμως όλες τις απαραίτητες αλλαγές, ώστε η ιστορία να διαδραματίζεται στη σύγχρονη εποχή.

ή εναλλακτικά:

Να επισκεφθείτε τις παρακάτω ηλεκτρονικές διευθύνσεις του YouTube:

http://www.youtube.com/watch?v=E_na86yc9Ec&feature=related

<http://www.youtube.com/watch?v=7GV9ImtiVII&feature=related>

<http://www.youtube.com/watch?v=70vDocJYWfc>

Να δοκιμάσετε να απαγγείλετε την παραλογή θεατρικά, αφού μοιραστείτε τους ρόλους: α. του αφηγητή, β. του Κωσταντή, γ. της Μάνας, δ. της Αρετής, ε. των πουλιών.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ: Βιτσέντζος Κορνάρος, *Ερωτόκριτος*, απόσπασμα (Δ. στίχοι 265-456)

(βλ. http://www.snhell.gr/anthology/content.asp?id=438&author_id=20, Δ, στ. 265-456)

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Να σχολιάσετε τη στιχουργική (ομοιοκαταληξία και μέτρο) και τη γλώσσα του αποσπάσματος.
2. Να σχολιάσετε τον τύπο της οικογένειας, όπως προβάλλεται στο συγκεκριμένο απόσπασμα και να εστιάσετε στις σχέσεις πατέρα-κόρης και μητέρας-κόρης.
3. Να ταυτιστείτε με την Αρετούσα και να γράψετε μία σελίδα από το ημερολόγιό της, μετά τη δραματική σύγκρουσή που διαβάσατε με την οικογένειά της.

Εναλλακτικά:

να δραματοποιήσετε τη σκηνή. Μπορείτε να παρακολουθήσετε τα ακόλουθα video με μελοποιημένους στίχους από τον *Ερωτόκριτο*:

http://www.youtube.com/watch?v=vEb_4tiS9bM

<http://www.youtube.com/watch?v=w91CLw2gkDI>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

3^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ: Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, *Η Φόνισσα*

(ΚΕΙΜΕΝΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ, σελ. 43 - 52)

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. α) Να περιηγηθείτε στην ακόλουθη ιστοσελίδα:

<http://www.potheg.gr> (Πολιτιστικός Θησαυρός της Ελληνικής Γλώσσας)

και να διαβάσετε τις πληροφορίες που αναφέρονται στη «Νέα Αθηναϊκή Σχολή (1880 – 1920)». Στη συνέχεια, να αναζητήσετε τα λήμματα «ηθογραφία», «ρεαλισμός», «νατουραλισμός» και να εντοπίσετε ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα για κάθε ένα από αυτά.

β) Να διαβάσετε τα ακόλουθα άρθρα σχετικά με τη γλώσσα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη

«Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης Από το τότε -1911- στο τώρα, 2011»,

<http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=270685>

«Γιατί Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης»,

<http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=235484>

και να σχολιάσετε τις γλωσσικές επιλογές του συγγραφέα στα διαλογικά και αφηγηματικά μέρη. Ποιες διαφορές διαπιστώνετε και πώς επιδρούν αυτές στο ύφος;

2. Να συγκεντρώσετε τα στοιχεία εκείνα που αναφέρονται στη θέση της γυναίκας και γενικότερα στον θεσμό της οικογένειας στην κοινωνία της Σκιάθου της εποχής, κατά την οποία διαδραματίζονται τα γεγονότα του συγκεκριμένου έργου.

3. Να γράψετε ένα τέλος για το έργο ή

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

με θεατρικό αυτοσχεδιασμό και χρησιμοποιώντας την τεχνική της ανακριτικής καρέκλας, να “ανακρίνετε” τη Φραγκογιαννού διερευνώντας τα συναισθήματα, τις σκέψεις και τα κίνητρα των πράξεων της. Μπορείτε να παρακολουθήσετε τα ακόλουθα video:

<http://www.youtube.com/watch?v=G4jg72Hxv4s> (θεατρικό δρώμενο)

<http://www.youtube.com/watch?v=xajATjbWAwk&feature=fvwr> (τρέιλερ για την ομώνυμη θεατρική παράσταση με την Μπέτυ Αρβανίτη, στο Θέατρο Κεφαλληνίας)

<http://www.youtube.com/watch?v=9Ssz0oWZKLE> (μελοποιημένο απόσπασμα από το κεφ. ΙΖ', σε απαγγελία Μαρίας Φαραντούρη και μουσική επένδυση Αλκίνοου Ιωαννίδη από το Φεστιβάλ Φιλίππων 20/8/2011 για τα 100 χρόνια από τον θάνατο του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη)

και την προσέγγιση που επιχειρεί να κάνει ο Οδυσσέας Ελύτης στο έργο του Παπαδιαμάντη:

http://www.edutv.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=1103&Itemid=97

Να διαβάσετε και για τις δύο εργασίες την εγκληματολογική-ποινική προσέγγιση (σελ. 26-29) του καθηγητή Νομικής Νέστορα Κουράκη, ο οποίος αναλύει την ψυχοπαθολογία της Φόνισσας και απαντάει στο ερώτημα: «Ποια ποιηή θα αντιμετώπιζε σήμερα η Φραγκογιαννού;»

https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:rV_StckpaRoJ:old.law.uoa.gr/crime-

[research/fonissapapadiamanti.pdf+&hl=el&gl=gr&pid=bl&srcid=ADGEEShk](https://docs.google.com/viewer/a=v&q=cache:rV_StckpaRoJ:old.law.uoa.gr/crime-research/fonissapapadiamanti.pdf+&hl=el&gl=gr&pid=bl&srcid=ADGEEShk)

[kL4egdTqPznUT0ux5M_cXttj4YHd0Y-](https://docs.google.com/viewer/a=v&q=cache:rV_StckpaRoJ:old.law.uoa.gr/crime-research/fonissapapadiamanti.pdf+&hl=el&gl=gr&pid=bl&srcid=ADGEEShk)

[6CIEByVsi5VpcNGbi2nXEwHf9N9ey2J-](https://docs.google.com/viewer/a=v&q=cache:rV_StckpaRoJ:old.law.uoa.gr/crime-research/fonissapapadiamanti.pdf+&hl=el&gl=gr&pid=bl&srcid=ADGEEShk)

[ARn4osQyFPley16VbY5EnFYqYajWd6tt8Ilu1T8hMLy7pcolwc1b7_jY2P_pt](https://docs.google.com/viewer/a=v&q=cache:rV_StckpaRoJ:old.law.uoa.gr/crime-research/fonissapapadiamanti.pdf+&hl=el&gl=gr&pid=bl&srcid=ADGEEShk)

[1r_62dA&sig=AHIEtbSj1p7ivXN3_OmE2eurylH9gYsi2w](https://docs.google.com/viewer/a=v&q=cache:rV_StckpaRoJ:old.law.uoa.gr/crime-research/fonissapapadiamanti.pdf+&hl=el&gl=gr&pid=bl&srcid=ADGEEShk)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
πρόγραμμα για την ανάπτυξη

4^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ: Γρηγόριος Ξενόπουλος, *Στέλλα Βιολάντη*

(ΚΕΙΜΕΝΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ, Β΄ Λυκείου, σελ. 103-107)

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. α) Να διαβάσετε το ακόλουθο σημείωμα-κριτική του Γρηγόριου Ξενόπουλου στο Πρόγραμμα του Εθνικού Θεάτρου (01/06/1949) και να το σχολιάσετε:

<http://www.nt->

[archive.gr/viewfiles1.aspx?playID=878&programID=805&programFileDisk=](http://www.nt-)

- β) Να γράψετε μία βιβλιοπαρουσίαση για το έργο *Στέλλα Βιολάντη* με βάση το παράθεμα του βιβλίου, αντλώντας πληροφορίες και από το ακόλουθο άρθρο του Κώστα Γεωργουσόπουλου:

<http://www.tanea.gr/vivliodromio/?aid=1409370>

ή

Να επιλέξετε ένα από τα θεατρικά προγράμματα που παρατίθενται στο αρχείο του Εθνικού Θεάτρου (στην επιλογή: *Προγράμματα*), να καταγράψετε τη βασική δομή του και να το σχολιάσετε ως προς το περιεχόμενο και το οπτικό υλικό του.

<http://www.nt-archive.gr/playMaterial.aspx?playID=878>.

2. Να σχολιάσετε τον τύπο της οικογένειας, όπως προβάλλεται στο συγκεκριμένο απόσπασμα και να εστιάσετε στις σχέσεις πατέρα-κόρης και μητέρας-κόρης. Στο έργο αυτό αναπαράγονται, καταγγέλλονται ή ανατρέπονται τα κοινωνικά στερεότυπα;

3. Να γράψετε έναν υποθετικό διάλογο μεταξύ της Στέλλας Βιολάντη και του πατέρα της σε δέκα γραμμές ή να ταυτιστείτε με τη Στέλλα Βιολάντη και να γράψετε μία σελίδα από το ημερολόγιό της.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Εναλλακτικά :

να δραματοποιήσετε τη σκηνή. Μπορείτε να παρακολουθήσετε τη θεατρική παράσταση από την εκπομπή *Το θέατρο της Δευτέρας* (με τους ηθοποιούς Νίκη Τριανταφυλλίδη, Μαρούλα Ρώτα, Πάνο Δούκα, Κίττυ Αρσένη, Ιάκωβο Ψαρά, Όλγα Δαλέντζα, Πάνο Χατζηκουτσέλη, σε θεατρική σκηνοθεσία Πάνου Γλυκοφρύδη και τηλεοπτική σκηνοθεσία Κώστα Λυχνάρα) και να γράψετε μία σύντομη κριτική:

<http://www.youtube.com/watch?v=KMNSN197tJ0>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

5^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Μαργαρίτα Λυμπεράκη, «Οι Κυριακές στη θάλασσα»

(ΚΕΙΜΕΝΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ, Β΄ Γυμνασίου, σελ. 52-55)

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. α. Να περιγράψετε τα συναισθήματα της Κατερίνας, καθώς αναπολεί τις όμορφες στιγμές κατά τη διάρκεια των κυριακάτικων εκδρομών. β. Να χαρακτηρίσετε το πρόσωπο του αφηγητή και τον χρόνο της αφήγησης και να σχολιάσετε τη λειτουργία τους στο κείμενο.

2. Να σχολιάσετε τον τύπο της οικογένειας, όπως προβάλλεται στο συγκεκριμένο απόσπασμα, και τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται την αιτία του διαζυγίου τα παιδιά της οικογένειας.

3. Να γράψετε μία σελίδα από το ημερολόγιο της Κατερίνας με τις σκέψεις της για το διαζύγιο των γονιών της.

Εναλλακτικά: Μπορείτε να παρακολουθήσετε ένα επεισόδιο από την ομώνυμη τηλεοπτική σειρά της ΕΡΤ και να συγκρίνετε την τηλεοπτική μεταφορά με το λογοτεχνικό έργο:

<http://www.ert-archives.gr/V3/public/main/page-assetview.aspx?tid=6744&tsize=0&act=mMainView>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

6^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ: Λιλίκα Νάκου, *Η κυρία Ντορεμί*

(απόσπασμα: σελ.11-13, 48-49, 51-52, 137-139, έκδοση ΔΩΡΙΚΟΣ, Αθήνα, 1997)

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Να χαρακτηρίσετε την Κατερίνα καταγράφοντας παράλληλα τις σκέψεις και τα συναισθήματά της με βάση το δοθέν απόσπασμα.
2. Να σχολιάσετε τον τύπο της οικογένειας, όπως προβάλλεται στο συγκεκριμένο απόσπασμα από τη Φρόσω και να τον συσχετίσετε με το ιστορικό πλαίσιο της εποχής.
3. «Πέστε μου, εσείς που ταξιδέψατε στην Ευρώπη, βρίσκονται εκεί πατεράδες με τέτοιες οπισθοδρομικές ιδέες, που να τυραννούν τις κόρες τους; Της διηγήθηκα κι εγώ με λίγα λόγια, τη ζωή μου. Εμένα, της είπα, ο δικός μου πατέρας, όχι! Δεν ήταν οπισθοδρομικός στις ιδέες του. Αλλά μπορούσε ο χριστιανός να μην έτρωγε όλα τα λεφτά του, κάτι να μας άφηνε κι εμάς, αφού ήξερε πως είναι καμωμένη η αστική κοινωνία, που βασίζεται μόνο στο χρήμα...»: Να συνεχίσετε τον διάλογο αυτόν αναλύοντας από την πλευρά της Φρόσως τη λειτουργία της δικής της οικογένειας και κυρίως τη συμπεριφορά του δικού της πατέρα σε 100 λέξεις.

Εναλλακτικά:

Να δραματοποιήσετε μία υποθετική σκηνή από την καθημερινότητα της οικογενειακής ζωής της Φρόσως. Μπορείτε να παρακολουθήσετε κάποιο επεισόδιο από την ομώνυμη τηλεοπτική σειρά της ΕΡΤ:

<http://www.ert-archives.gr/V3/public/main/page-assetview.aspx?tid=61647&tsz=0&act=mInfo>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΟΜΑΔΕΣ

- Να πληκτρολογήσετε τις απαντήσεις σας χρησιμοποιώντας τον επεξεργαστή κειμένου (Word) στη συνέχεια του φύλλου εργασίας σας.
- Να σημειώνετε αναλυτικά οποιαδήποτε παραπομπή σε έντυπο ή ηλεκτρονικό υλικό που θα αξιοποιήσετε στην εργασία σας.
- Η 1^η και η 3^η εργασία είναι ομαδικές, ενώ η 2^η είναι ατομική.
- Να ορίσετε αρμοδιότητες στα μέλη της ομάδας σας, καθώς και τον συντονιστή της ομάδας και να συμπληρώνετε τα ατομικά και ομαδικά σας ημερολόγια.
- Η τελική μορφή της εργασίας θα παρουσιαστεί με το πρόγραμμα δημιουργίας παρουσιάσεων (PowerPoint), θα περιλαμβάνει περίπου 10-15 διαφάνειες και η παρουσίασή σας δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τα 10-15'. Μπορείτε να επενδύσετε την εργασία σας με μουσική και εικόνες.
- Η εκτυπωμένη μορφή της εργασίας θα βρίσκεται στον φάκελο του κάθε μέλους της ομάδας μαζί με την ατομική του εργασία.
- Σε όλη τη διάρκεια της εργασίας τα μέλη των ομάδων, όπως και οι ομάδες, θα μπορείτε να επικοινωνείτε και να ανταλλάσσετε απόψεις στον ιστότοπο που έχουμε διαμορφώσει για το μάθημα της λογοτεχνίας.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το σενάριο αυτό μπορεί να εμπλουτιστεί και με τη δημιουργία ενός εννοιολογικού χάρτη από τους μαθητές, στον οποίο θα απεικονίζεται η εξέλιξη του θεσμού της οικογένειας⁴. Εκτός αυτού, το παρόν σενάριο μπορεί να επεκταθεί σε μία σχολική εκδήλωση με πρόσκληση ενός συγγραφέα και συζήτηση για το θέμα «Τα φύλα στη λογοτεχνία» ή να συμπεριληφθεί σε μία ημερίδα πολιτιστικών δράσεων ή και σε μία καλλιτεχνική εκδήλωση, στην οποία θα παρουσιαστούν έργα των ίδιων των μαθητών, σχετιζόμενα με την υπό εξέταση ενότητα (θεατρικά δρώμενα, ζωγραφιές, κολάζ κλπ.).

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Οι πρακτικές δυσκολίες αφορούν στη δυνατότητα χρήσης του Εργαστηρίου Πληροφορικής, κυρίως κατά τη Β΄ Φάση, τη δυνατότητα από την πλευρά των μαθητών να διαθέτουν Η/Υ και σύνδεση στο διαδίκτυο, τη φύση της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας και τον βαθμό εξοικείωσης μαθητών και εκπαιδευτικών με αυτήν, τη διάθεση των μαθητών για δραματοποίηση, καθώς υπάρχουν και εσωστρεφείς μαθητές, τη δυνατότητα αγοράς λογοτεχνικού βιβλίου.

Πρέπει να αναφερθεί ακόμα ότι κατά τη διάρκεια των ομαδικών εργασιών κινητοποιήθηκαν σχεδόν όλοι οι μαθητές, υπήρξαν όμως και παράπονα συγκεκριμένων μαθητών ότι επωμίστηκαν μεγαλύτερο φόρτο εργασίας, καθώς δεν εργάστηκαν όλοι στο ίδιο επίπεδο. Μεγάλο πρόβλημα αποτέλεσε και η έλλειψη σταθερού ωρολογίου προγράμματος, γεγονός που δεν διευκόλυνε τη χρήση του εργαστηρίου Πληροφορικής. Το καλλιτεχνικό σχολείο Γέρακα περιλαμβάνει Γυμνάσιο με Λυκειακές τάξεις και επομένως υπήρχε μεγάλη ζήτηση για το εργαστήριο. Προσωπικά, με διευκόλυνε το γεγονός ότι όλοι οι μαθητές μου είχαν ηλεκτρονικό υπολογιστή και σύνδεση στο διαδίκτυο. Εκτός αυτού, παρατηρήθηκαν

⁴ Για τη δημιουργία εννοιολογικού χάρτη βλ.: <http://www.text2mindmap.com/>.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

δυσκολίες κατανόησης στις ομάδες που μελέτησαν κείμενα με καθαρεύουσα (π.χ. *Φόνισσα*) και πολλούς ιδιωματισμούς (π.χ. *Ερωτόκριτος*).

Ανακεφαλαιώνοντας, δεν υπήρξε ο χρόνος για καλλιτεχνική εκδήλωση, λόγω του μεγάλου φόρτου εργασίας των μαθητών και της περιόδου των διαγωνισμάτων (σημειώνω ότι οι μαθητές του καλλιτεχνικού σχολείου κάνουν 8 ή 9 ώρες μάθημα καθημερινά και απαιτείται και αρκετός χρόνος μέχρι να γυρίσουν στο σπίτι τους με αποτέλεσμα οι ώρες διαβάσματος να μειώνονται αρκετά).

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κελεπούρη, Μ. & Ε. Χοντολίδου 2012. Μελέτη για τα εκπαιδευτικά σενάρια στη διδασκαλία της λογοτεχνίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/3.1.3_melete_senarion_logotekhnias_2.pdf [23/9/2012]

Ματσαγγούρας, Ηλίας, Γ. 2011. *Η Καινοτομία των Ερευνητικών Εργασιών στο Νέο Λύκειο. Βιβλίο Εκπαιδευτικού*. Αθήνα: ΟΕΔΒ.

Παντζαρέλας, Π. 2012. Τα βασικά εργαλεία των ΤΠΕ στη διδασκαλία της λογοτεχνίας και οι χρήσεις τους: περιβάλλοντα παραγωγής λόγου, λογισμικό παρουσίασης και διαδίκτυο. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/3.1.2_pantzarelas_0.pdf

Πρόγραμμα Σπουδών για τα μαθήματα Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία, Νέα Ελληνική Γλώσσα και Νέα Ελληνική Λογοτεχνία της Α΄ τάξης Γενικού Λυκείου, 2011, (ΦΕΚ 1562/2011 - Αριθμ.70001/Γ2).

http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/document/file.php/DSGL-A110/%CE%94%CE%95%CE%A0%CE%A0%CE%A3-%CE%91%CE%A0%CE%A3/programma_spoudon_ne_glossa_new.pdf

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α΄ ΦΑΣΗ ΕΠΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Α. Φωτογραφίες

Β. Ζωγραφική – Γλυπτική

Μητριαρχική κοινωνία – Η μετάβαση στην πατριαρχία

Νικηφόρος Λύτρας, «Μάνα και παιδί»

Η πατρότητα, Pablo Picasso, Paternity, 1971

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ο γάμος και η προίκα
Vasily Vladimirovich Pukirev «The dowry», 1873

Olexandr Archipenko «Η πάλη»

Auguste Rodin «Το φιλί»

Γ. Γελοιογραφίες

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

**ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ**
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Δ. Αφίσες – διαφημίσεις

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ε. Προικοσύμφωνα

Προικοσύμφωνο που συνέταξε ο Νικόλαος Βασιλείου Σίνος τον Μάρτιο του 1938 για την κόρη του Λεμονιά που παντρεύτηκε στην Προστοβίτσα, σημερινή Δροσιά Αχαΐας.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

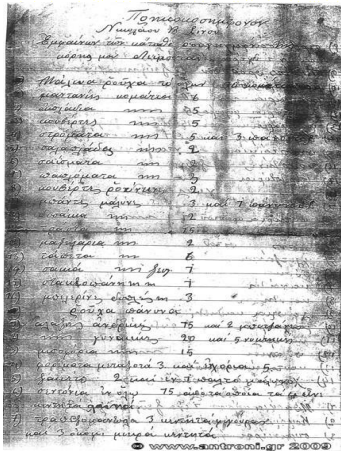

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- 1) αραβόσινα φαγητά 2, αλάτι 1000 λίτρα 200
- 2) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 3) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 4) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 5) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 6) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 7) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 8) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 9) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 10) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 11) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 12) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 13) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 14) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 15) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 16) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 17) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 18) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 19) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 20) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 21) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 22) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 23) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 24) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 25) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 26) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 27) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 28) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 29) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 30) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 31) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 32) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 33) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 34) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 35) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 36) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 37) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 38) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 39) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 40) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 41) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 42) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 43) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 44) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 45) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 46) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 47) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 48) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 49) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 50) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 51) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 52) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 53) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 54) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 55) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 56) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 57) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 58) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 59) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 60) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 61) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 62) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 63) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 64) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 65) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 66) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 67) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 68) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 69) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 70) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 71) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 72) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 73) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 74) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 75) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 76) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 77) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 78) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 79) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 80) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 81) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 82) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 83) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 84) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 85) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 86) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 87) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 88) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 89) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 90) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 91) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 92) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 93) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 94) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 95) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 96) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 97) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 98) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 99) αλάτι 1000 λίτρα 200
- 100) αλάτι 1000 λίτρα 200

Μορφές οικογένειας: Η παραδοσιακή πυρηνική οικογένεια

Η εκτεταμένη οικογένεια

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

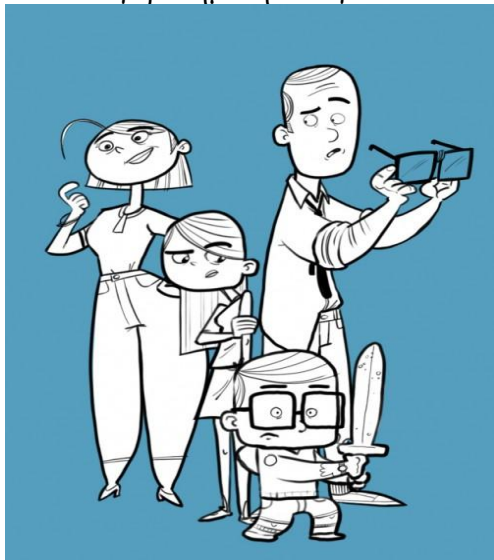
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η μονογονεϊκή οικογένεια

Η ανασυγκροτημένη οικογένεια

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Πληροφορίες:

- Το 1975 διατυπώνεται στο σύνταγμα ότι όλοι οι Έλληνες (άντρες και γυναίκες) είναι ίσοι ενώπιον του νόμου και έχουν ίσια δικαιώματα και υποχρεώσεις. Το 1983 καταργείται η προίκα και θεωρείται κοινή με τους άντρες η ευθύνη για την ανατροφή των παιδιών.
- Το 1993 οι συλλογικές συμβάσεις μεταξύ ΓΣΕΕ και εργοδοτών αναγνωρίζουν και γραπτώς την ισότητα ανδρών και γυναικών στον εργασιακό χώρο. Παράλληλα οι γυναίκες έχουν προχωρήσει με μεγάλα βήματα στην εκπαίδευση και την αγορά εργασίας.
- Το Οικογενειακό Δίκαιο και προσαρμόστηκε στην συνταγματική επιταγή της αρχής της ισότητας των δύο φύλων. Ειδικότερα καταργήθηκαν: η έννοια της πατριαρχικής οικογένειας και αντικαταστάθηκε με την οικογένεια της ισότητας, ο θεσμός της προίκας και ορίστηκε ότι και οι δύο σύζυγοι υποχρεώνονται να συμβάλλουν, ανάλογα με τις δυνάμεις τους στην αντιμετώπιση των αναγκών της οικογένειας. Σήμερα αντί για προίκα έχει θεσμοθετηθεί με το άρθρο 1509 ΑΚ η γονική παροχή στο τέκνο από οποιονδήποτε γονέα του είτε για την δημιουργία ή τη διατήρηση οικονομικής ή οικογενειακής αυτοτέλειας, ή για την έναρξη ή την εξακολούθηση επαγγέλματος.

Η έννοια του φύλου:

- Η έννοια του φύλου αναφέρεται στις βιολογικές και κοινωνικές διαφορές που παρατηρούνται μεταξύ ανδρών και γυναικών. Το βιολογικό φύλο ενός ατόμου είναι γενετικά καθορισμένο, ενώ το [κοινωνικό φύλο](#) [gender] είναι πολιτισμικά και κοινωνικά κατασκευασμένο. Υπάρχουν επομένως δύο βιολογικά φύλα (το αρσενικό και το θηλυκό) και δύο κοινωνικά φύλα (το ανδρικό και το γυναικείο). Στην ελληνική γλώσσα αυτή η διάκριση είναι εμφανής στους προσδιορισμούς που χρησιμοποιούνται για το βιολογικό φύλο (αρσενικό και θηλυκό) και το κοινωνικό φύλο (ανδρικό και γυναικείο). Όταν αναφερόμαστε στην ταυτότητα του [κοινωνικού φύλου](#) [gender identity] εννοούμε την αυτοαντίληψη που διαμορφώνει ένα άτομο σχετικά με τον [γυναικείο ή ανδρικό κοινωνικό ρόλο](#) [gender role] που επιλέγει να ασκεί και ο οποίος μπορεί να είναι διαφορετικός από το βιολογικό φύλο. Ενώ το βιολογικό / κοινωνικό φύλο στην καθημερινή γλώσσα χρησιμοποιείται εναλλακτικά, στις κοινωνικές επιστήμες το κοινωνικό φύλο αναφέρεται ειδικά στις κοινωνικές διαφορές γνωστές ως ανδρικοί ή γυναικείοι κοινωνικοί ρόλοι.

«Κοινωνικό Φύλο (Φύλο και κοινωνιολογία)», συγγραφέας:
Μαριαγγέλα Βέικο

Φεμινισμός: Πρόκειται για μια συλλογή κοινωνικών θεωριών, πολιτικών κινήσεων και ηθικών φιλοσοφιών, σε μεγάλο βαθμό παρακινούμενη από ή αναφερόμενη σε εμπειρίες γυναικών, ιδιαίτερα σε σχέση με την κοινωνική, πολιτική και οικονομική τους κατάσταση. Ως κοινωνικό κίνημα, ο φεμινισμός εστιάζεται κατά πολύ στον

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

περιορισμό ή εξάλειψη της φυλετικής ανισότητας και στην προώθηση των δικαιωμάτων, των συμφερόντων και των ζητημάτων των γυναικών στην κοινωνία. Διακρίσεις και βία εις βάρος γυναικών:

Φωτογραφίες:

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Α΄ ΦΑΣΗ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ:

- Αγνώστου, *Έρωτος Αποτελέσματα*
- Ανδρέας Λασκαράτος, *Η προίκα*

ΑΡΘΡΑ

1. [«Η αντίληψη της αρρενωπότητας και της θηλυκότητας», Ελευθεροτυπία](#)

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

- 1) Να μελετήσετε το κείμενο *Έρωτος Αποτελέσματα* και να παρουσιάσετε το κοινωνικό πλαίσιο της ιστορίας και τα συναισθήματα των προσώπων.
- 2) Να μελετήσετε το κείμενο *Η προίκα* και να καταγράψετε τα ήθη της πατρίδας του συγγραφέα για τη ζωή της γυναίκας στο πατρικό και στο συζυγικό σπίτι και τις προτάσεις του για τη βελτίωση της αγωγής των κοριτσιών. Να συγκρίνετε τις απόψεις αυτές με τις ιδέες που επικρατούν στη σημερινή εποχή.
- 3) Να διαβάσετε το άρθρο «Η αντίληψη της αρρενωπότητας και της θηλυκότητας», να καταγράψετε τις κύριες ιδέες και να συγκρίνετε τον λόγο της λογοτεχνίας περί φύλων με τον δημοσιογραφικό λόγο.

Να απαντήσετε στο φύλλο εργασίας. Μπορείτε να αναρτήσετε τις πρώτες σκέψεις σας στον ιστότοπο.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

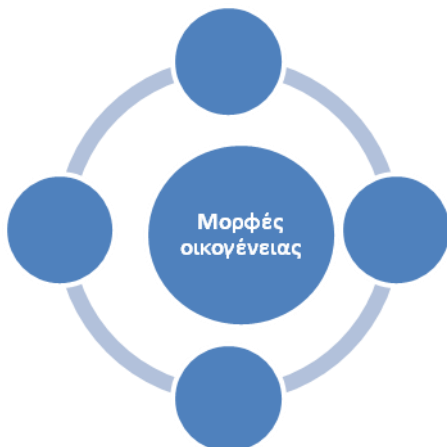
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Οι μορφές της οικογένειας:

Σtereότυπα : Άνδρας / Γυναίκα

